

поведінки відповідно до норм національної культури.

Подальші наукові розвідки плануємо спрямувати на вивчення особливостей викладання спеціальних предметів в профільних навчальних закладах зарубіжних країн англійською мовою.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Григоришин С. Мова як феномен культури в контексті розвитку трансцендентальної феноменології / С. Григоришин // Філософська думка. – 2009. – № 1. – С. 54–65.
2. Юдіна О. В. Система вправ для навчання майбутніх менеджерів міжкультурного спілкування німецькою мовою / О. В. Юдіна // Іноземні мови. – 2009. – № 2. – С. 35–39.
3. J. Abad. Pedagogical Factors that Influence EFL Teaching: Some Considerations for Teachers' Professional Development // Profile, Colombia. Vol. 15. –No. 1. – April.– 2013. – P. 97–108
4. J. Ahmad. Traditional and socio-cultural barriers to EFL learning: a case study. // English language teaching, Canadian center o science and education. – Vol. 8. – No. 12. – 2015. – P. 191 – 208.
5. Chunyan Sun. The Cultivation of Cross-cultural Communication Competence in Oral English Teaching Practice English Language Teaching; Canadian Center of Science and Education.– Vol. 8. –No. 12. – 2015. – P. 7 – 9.
6. Z. Roy-Campbell. (2014).Teaching English as a second language in Kenia and the United States: Convergences and divergences. Global education review 2 (2). – P. 84 – 97.
7. Wilder Yesid, Escobar Almeciga. Silenced Fighters: Identity, Language and Thought of the Nasa People in Bilingual Contexts of Colombia // Profile, Colombia.– Vol. 12. – No. 2. – 2010. – P. 125–140.

BIBLIOGRAFIYA

1. Grygorishin S. Mova yak fenomen kultury v konteksti rozvitku transzendentalnoy fenomenologii, Filosofska dumka. – 2009. – N.1. – S. 54 – 65.
2. Yudina O.V. Systema vprav dly navchannya maybutnih menedzeriv mizkulturnogo spilkuvanny nimetskoj movoyu, Inozemny movy –2009. – №2. – S. 35–39.
3. J. Abad. Pedagogical Factors that Influence EFL Teaching: Some Considerations for Teachers' Professional Development // Profile, Colombia. Vol. 15. –No. 1. – April.– 2013. – P. 97–108
4. J. Ahmad. Traditional and socio-cultural barriers to EFL learning: a case study. // English language teaching, Canadian center o science and education. – Vol. 8. – No. 12. – 2015. – P. 191 – 208.
5. Chunyan Sun. The Cultivation of Cross-cultural Communication Competence in Oral English Teaching Practice English Language Teaching; Canadian Center of Science and Education.– Vol. 8. –No. 12. – 2015. – P. 7 – 9.
6. Z. Roy-Campbell. (2014).Teaching English as a second language in Kenia and the United States: Convergences and divergences. Global education review 2 (2). – P. 84 – 97.
7. Wilder Yesid, Escobar Almeciga. Silenced Fighters: Identity, Language and Thought of the Nasa People in Bilingual Contexts of Colombia // Profile, Colombia.– Vol. 12. – No. 2. – 2010. – P. 125–140.
8. // Profile, Colombia.– Vol. 12. – No. 2. – 2010. – S. 125–140.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Пазюра Наталія Валентинівна – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри авіаційної англійської мови Національного авіаційного університету.

Наукові інтереси: порівняльна педагогіка, системи освіти зарубіжних країн.

УДК 371.134

СТИМУЛЮВАЛЬНІ ЧИННИКИ АКТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Тетяна ПЛАЧИНДА (Кіровоград)

Постановка проблеми. Нині в усьому світі посилена увага до якості освіти і стандартів, що аргументоване швидким розвитком вищої освіти й водночас зростанням вартості освітніх послуг для держави та людей. Це дає підстави стверджувати, що забезпечення якості вищої освіти не є суто європейською проблемою. Нові ініціативи й вимоги, що постають як у Європі, так і поза її межами, у річці інтернаціоналізації вищої освіти потребують належної реакції. Формування системи забезпечення якості, що ґрунтована на єдиних стандартах і рекомендаціях, засвідчує появу справжнього європейського виміру у сфері забезпечення якості, який має посилити привабливість європейського простору вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні тенденції розвитку вищої школи в контексті входження до європейського освітнього простору постають предметом досліджень Ф. Андрушкевич, І. Бабина, М. Білинської, В. Вікторова, В. Кременя, Г. Кривчика,

В. Лугового, Т. Лукіної, О. Ляшенко, В. Огаренка, Л. Прокопенка, Н. Протасової, М. Степка, Л. Сухарнікова, Ж. Таланової та ін. Питання якості освіти в руслі Болонського процесу актуалізували К. Бондаренко, О. Братаніч, В. Гусаров, Є. Коротков, О. Ляшенко, М. Поташник, Ю. Романенко та інші. Майже всі їхні праці об'єднують висновок про низьку ефективність діяльності органів державного управління щодо якісної вищої освіти, про необхідність надання вищій школі справжньої автономії, поєднаної з високим рівнем відповідальності, подібно до європейських країн.

Метою статті є вивчення чинників, що стимулюють студентство до активної навчальної діяльності та цим самим забезпечують якість надання освітніх послуг.

Виклад основного матеріалу. Якість освіти є системою соціально зумовлених цільових показників (нормативів) – знань, умінь, навичок, що становлять основу компетенцій майбутнього фахівця [5; 7; 8], нормативний рівень, якому

повинна відповідати «продукція» галузі освіти, глобальна характеристика результатів навчання [3; 6]. Якість освіти нерозривно пов'язана з такими поняттями, як «педагогічний контроль», «перевірка», «оцінювання», «облік» результатів навчальної діяльності.

Традиційно якість знань кваліфікують як рівень засвоєння змісту навчальної дисципліни. Визначаючи його, до уваги беруть якісну різницю результатів навчальної діяльності або якісні зрушення в засвоєнні дисципліни, що виражені в задовільних оцінках. Традиційна система оцінювання знань суб'єктивна, суттєвою мірою залежить від психологічних особливостей викладача (одну й ту саму відповідь студента викладачі оцінюють по-різному). Результати оцінювання суттєво впливають на майбутню кар'єру студентів. Тому важливо, щоб оцінювання завжди проводили професійно, при цьому слід зважати на наявні знання про процеси тестування та екзаменаційні процеси. Оцінювання також дає значущу інформацію навчальним закладам про ефективність викладання й підтримки студентів.

Інтеграційні процеси у вищій освіті під егідою Болонської декларації, що пов'язані зі створенням єдиного європейського освітнього простору, об'єктивно зумовили необхідність об'єднати зусилля країн-учасниць для розв'язання спільної проблеми – взаємовизнання результатів навчання студентів за кордоном. Наслідком роботи експертів Європейської комісії впродовж 1988 – 1995 років стала шкала «ECTS», створена на основі статистичних даних 80 навчальних закладів-учасників «ECTS».

На наш погляд, оцінювання студентів за шкалою «ECTS» є гнучкішою порівняно з вітчизняною, оскільки формує більш чітке уявлення про ступінь досягнення студентами основних освітніх цілей у процесі навчання завдяки розширенню діапазону оцінних категорій. За умови інтегрування оцінювання в навчальний процес на етапі його планування, воно може суттєво сприяти підвищенню якості знань, умінь та навичок студентів. Тобто, якщо студенти будуть знати умови оцінювання своєї навчальної діяльності на початку навчання, вони будуть мотивовані здобувати найбільші бали для отримання позитивної оцінки під час заліково-екзаменаційної сесії.

Крім оцінювання академічної успішності студентів із кожної дисципліни за традиційною системою (оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалою «ECTS», нами запропоновано й рейтингове оцінювання навчальної діяльності. Основна мета такого оцінювання – підвищення якості навчання через посилення мотивації до систематичної роботи майбутніх фахівців протягом усього періоду навчання; удосконалення системи

багаторівневого контролю знань, умінь і навичок; формування загальних та професійно необхідних компетентностей; залучення студентів до участі в науковій роботі й до роботи в органах студентського самоврядування, громадській роботі, спортивно-масовій роботі тощо. Прозорість з боку викладача щодо оцінювання студента є першою ланкою у проблемі забезпечення якості надання освітніх послуг.

Наступною ланкою щодо оптимізації навчального процесу, на наш погляд, є свідоме ставлення студентів до набуття необхідних знань, умінь і навичок протягом навчання у вищій школі. У цьому руслі важливим є сформувані у молоді навички рефлексії та самоконтролю.

Організація навчально-виховного процесу за принципами управління рефлексії в ході професійної підготовки фахівця передбачає формування в спільній діяльності викладачів і студентів ВНЗ самопізнання та здатності до самоорганізації майбутніх фахівців. Рефлексія – основа саморегуляції, що вможливає її розвиток і необхідна студентам для самостійного усвідомлення нового навчального завдання, для розуміння своїх обмежень, а також наявних особистісних та індивідуальних ресурсів.

Нам імпонує думка В. В. Давидова, який стверджує, що навчальна діяльність відбувається завдяки рефлексії, що є основоположною якістю свідомості. Науковець доводить, що, попри всю складність породження рефлексії у сфері самосвідомості, цілеспрямована взаємодія студента з педагогом, з однолітками, із самим собою дає змогу спроектувати навчальну діяльність, новоутвореннями якої стануть бажання й уміння вчитися, студент стане суб'єктом діяльності та зможе усвідомлено регулювати свою навчальну діяльність. Рефлексію і здатність вчитися дослідник називає основними якостями суб'єкта навчальної діяльності, стверджуючи, що рефлексія як один із необхідних складників цієї здатності може бути сформована засобами навчальної діяльності [4, с. 241].

Актуальною проблемою процесу професійної підготовки майбутніх фахівців є розвиток уміння досягати окреслених цілей, самостійно вибудовувати свою навчальну діяльність. Основою цього вміння слугує рефлексія, що виявляється в усвідомленні власних навчальних можливостей, навчальних ускладнень та обмежень, допомагає студентам добирати нові шляхи й засоби розв'язання освітніх проблем. У ході навчальної діяльності рефлексія постає як індивідуальна здатність до самозміни, тому виникає необхідність у побудові такого процесу навчання, у межах якого рефлексивна діяльність набуде ознак провідної в удосконаленні саморегуляції майбутніх фахівців. Доведено, що

рефлексія – це основа саморозвитку особистості й розвитку всіх видів саморегуляції, тому процес формування вмінь і навичок навчальної діяльності не можна назвати повноцінним, якщо відсутній рефлексивний складник. Отже, становлення студента як суб'єкта навчальної діяльності можливе за умови сформованої саморегуляції в процесі рефлексивного навчання.

На початковому етапі формування у майбутніх фахівців навичок рефлексії нами використовувалися авторські тести й опитувальники, які допомагають виміряти рівень розвиненості загальної рефлексивності (А. В. Карпов, В. В. Пономарьова), рефлексивного мислення (О. С. Анісімов) і професійної рефлексії (О. С. Рукавішнікова); виконати самооцінювання особистісних та професійно важливих якостей, а також рефлексивних умінь і навичок, що становлять зміст різних типів рефлексії – особистісної, інтелектуальної, комунікативної, кооперативної, регулятивної тощо (Т.О. Ратанова, Є. І. Рогов, В. Ф. Ряховський, М. Снайдер, Н.Ф. Шляхта та ін.); актуалізувати успіхи й обмеження професійної діяльності (М. Вуджок, Д. Френсіс); з'ясувати мотиви професійної діяльності, оскільки рефлексія формується тільки за умов позитивного ставлення до виконуваної діяльності (К. Замфір, Є. П. Ільїн, Н. В. Кузьміна, А. О. Реан та ін.).

Особливого значення в умовах євроінтеграції національної системи освіти та впровадження кредитно-модульної системи навчання набуває проблема ефективної організації й розвитку навичок самостійної роботи студентів вищих закладів освіти.

Студенти вищої школи постають перед проблемою адекватного сприйняття особливостей спеціалізації підготовки, методики навчальної роботи, а також великої самостійності. Навчальним планом передбачені не менше, ніж 50 % годин самостійної роботи від загальної трудомісткості дисципліни, тому такий вид роботи студентів ВНЗ необхідно характеризувати як важливий чинник навчальної та наукової діяльності студента [1].

У процесі навчання слід підготувати студентів до творчої, інтелектуальної праці, сформувати в них здатність виявляти сутність завдань і проблем, що виникають у ході професійної діяльності, вибирати й реалізовувати метод розв'язання, аналізувати отримані результати, тобто ухвалювати рішення в конкретних ситуаціях і брати на себе відповідальність за результат [2]. Тому, формування у майбутніх фахівців навичок самоконтролю сприятиме забезпеченню якості професійної підготовки та стає перетворюючим чинником того, хто навчається, на суб'єкта освітнього процесу.

Мета формування вмінь самоконтролю – підвищення навчальної успішності студентів, розвиток їхніх професійно значущих особистісних якостей. Підвищення рівня навчальної успішності досягають завдяки реалізації в освітньому процесі функцій, властивих самоконтролю: діагностичної, навчальної, регулювальної, розвивальної, виховної, стимулювальної, організаційної та управління освітнім процесом [9, с. 81–83].

Стимулювальна функція самоконтролю позначається як вплив на мотиви діяльності курсантів, їхню вольову сферу за допомогою переживання успіху чи неуспіху, домагань і намірів, вчинків та стосунків. Самоконтроль стимулює майбутніх фахівців успішно опанувати навчальну дисципліну, дає змогу зрозуміти, який навчальний матеріал засвоєно глибоко, а який потребує більш докладного засвоєння.

Застосування в освітньому процесі самоконтролю, на нашу думку, є основою для самоосвіти. Оволодіння способами навчальної дії озброює студента вмінням навчатися. Важливо сформувати необхідні навички самоконтролю на початку навчання в освітньому закладі. Процес самоосвіти, започаткований у перші роки студентського життя, триває протягом усього періоду навчання й у подальшій професійній діяльності, сприяючи постійному оновленню особистісних знань відповідно до наукового та технологічного розвитку. Тому самоконтролю та самоосвіти надана роль мотивувального чинника щодо самовдосконалення і професійного зростання особистості після завершення професійної підготовки у ВНЗ.

Висновки. 1. Удосконалення підходів до оцінювання навчальних досягнень студентів знає актуалізації на тлі інтеграційних процесів у Європі, до яких долучається Україна як учасниця Болонського процесу. Нині помітний поступовий перехід до більш складних методик оцінювання й застосування багатобальних оцінювальних шкал, диференційованих підходів до оцінювання навчальних досягнень майбутніх фахівців. Навчання студентів за шкалою «ECTS», затвердженою Болонською декларацією, надає змогу видавати додаток до диплома європейського зразка, що суттєво розширює можливості працевлаштування молодого фахівця на європейському ринку праці.

2. Унаслідок рефлексивного аналізу навчальної діяльності, у майбутніх фахівців формується усвідомлене ставлення до неї, до себе як до суб'єкта діяльності, який відповідає за її результати. Розвиток рефлексії в навчальній діяльності сприяє формуванню всіх компонентів саморегуляції. У процесі професійної підготовки рефлексія передбачає вміння майбутніх фахівців усвідомлювати й оцінювати свої дії, уміння

розуміти цілі навчальної та професійної діяльності, виконувати контрольні дії й оцінювання.

3. У процесі навчальної та самостійної освітньої діяльності посутню роль відіграє вміння самоконтролю. Самоконтроль, на нашу думку, це здатність студентів раціонально організувати та поетапно провадити свою навчальну діяльність, виконувати контроль і корекцію на всіх етапах для підвищення ефективності власного навчання, удосконалення навчального процесу на основі свідомого застосування накопичених знань, навичок і вмінь. Як професійно важлива якість самоконтроль спонукає майбутнього фахівця до самовдосконалення на виробництві, що є важливою умовою на сучасному ринку праці.

У подальшому наше дослідження буде спрямоване на пошук шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах євроінтеграції.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Белоусова В. И. Роль преподавателя в организации самостоятельной работы студентов младших курсов в условиях балльно-рейтинговой системы / В. И. Белоусова, Г. М. Ермакова // Актуальні питання освіти і наук: зб. наук. ст. (матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 23–24 жовтня 2013 р.) / Академія внутрішніх військ МВС України. – Х.: ХОГОКЗ, 2013. – С. 11–13.

2. Бех І. Д. Особистісно-зорієнтоване виховання: науково-метод. посібник / І. Д. Бех. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.

3. Грубінко В. В. Оцінювання навчальних досягнень студента в кредитно-трансферній системі / В. В. Грубінко, А. В. Грубінко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Додаток 1 до Вип. 31, Том I (43): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К.: Гнозис, 2013. – С. 580–589.

4. Давыдов В. В. Теория развивающего обучения / В. В. Давыдов. – М.: ИНТОР, 1996. – 544 с.

5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.

6. Концепція Державної програми розвитку освіти на 2006–2010 роки // Збірник нормативно-правових документів з вищої освіти. – К.: [б. в.], 2007. – 87 с.

7. Кущеретц В. Знання як основне джерело розвитку в XXI столітті / В. Кущеретц // Наука і суспільство. – 2003. – № 9–10. – С. 2–4

8. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Документи і матеріали. Травень – грудень 2004 р. – Частина 2 / Упорядники: Степко М. Ф., Болоубаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В.,

Бабин І. І. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2004. – 202 с.

9. Холод Ю. Г. Педагогическая система формирования у курсантов умений самоконтроля учебной деятельности (на примере изучения технических дисциплин): дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.01 «Общая педагогика» / Холод Юрий Григорьевич; Саратовский государственный университет имени Н. Г. Чернышевского. – Саратов, 2000. – 302 с.

BIBLIOGRAFIYA

1. Belousova V. Y. Rol prepodavatelja v orhanyzatsyyi samostoiatelnoi raboty studentov mladshykh kursov v uslovyakh balno-reytinghovoï systemy / V. Y. Belousova, H. M. Ermakova // Aktualni pytannia osvity i nauky: zb. nauk. st. (materialy Mizhnar. nauk-prakt. konf., 21 – 24 zhovtnia 2013 r.) / Akademiia vnutrishnikh viisk MVS Ukrainy. – Kh.: KHOHOKZ, 2013. – S. 11–13.

2. Bekh I. D. Osobystisno-zorïentovane vykhovannia: naukovo-metod. posibnyk / I. D. Bekh. – K.: IZMN, 1998. – 204 s.

3. Hrubinko V. V. Otsiniuvannia navchalnykh dosiahnen studenta v kredytno-transfernii systemi / V. V. Hrubinko, A. V. Hrubinko // Humanitarnyi visnyk DVNZ «Pereiaslav-Khmelytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody». – Dodatok 1 do Vyp. 31. – Tom I (43): Tematychnyi vypusk «Vyshcha osvita Ukrainy u konteksti intehratsii do yevropeiskoho osvithnoho prostoru». – K.: Hnozyis, 2013. – S. 580–589.

4. Davydov V. V. Teoryia rozvyvaiushcheho obuchenya / V. V. Davydov. – M.: YNTOR, 1996. – 544 s.

5. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasniï osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy / pid zah. red. O. V. Ovcharuk. – K.: «K.I.S.», 2004. – 112 s.

6. Kontsepsiia Derzhavnoi prohramy rozvytku osvity na 2006–2010 roky // Zbirnyk normatyvno-pravovykh dokumentiv z vyshchoï osvity. – K.: [b. v.], 2007. – 87 s.

7. Kuserets V. Znannia yak osnovne dzherelo rozvytku v XXI stolitti / V. Kuserets // Nauka i suspilstvo. – 2003. – # 9–10. – S. 2–4

8. Osnovni zasady rozvytku vyshchoï osvity Ukrainy v konteksti Bolonskoho protsesu. Dokumenty i materialy. Traven – hruden 2004 r. – Chastyna 2 / Uporiadnyky: Stepko M. F., Boliubash Ya. Ya., Shynkaruk V. D., Hrubinko V. V., Babyn I. I. – Ternopil: Vyd-vo TNPu im. V. Hnatiuka, 2004. – 202 s.

9. Kholod Yu. H. Pedahohycheskaia systema formyrovannia u kursantov umenyi samokontrolia uchebnoi deiatelnosti (na prymerie yzuchenia tekhnicheskyykh dystsyplin): dyss...kand. ped. nauk: 13.00.01 «Obshchaia pelahohyka» / Kholod Yuriy Hryhorevych; Saratovskiy hosudarstvennyi unyversytet ymeny N. H. Chernyshevskoho. – Saratov, 2000. – 302 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Плацинда Тетяна Степанівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної і психофізіологічної підготовки Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету.

Наукові інтереси: шляхи вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців.

УДК 78 (09): 782

РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ТВОРЧОГО ВИКОНАВСТВА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XVIII – ПОЧАТКУ XX СТ.

Тетяна СТРАТАН-АРТИШКОВА (Кіровоград)

Постановка проблеми. Важливе завдання музично-педагогічної освіти – виявити творчі можливості студента, «вивільнити» його творчі здібності, спрямувати творчу діяльність у

педагогічне русло. Розв'язання цього завдання в системі вищої педагогічної освіти уможлиблює творчо-виконавська підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва, яка є складною